

За підтримки:

Випуск# 11/2012 (грудень, 2012)

При Інституті економічних досліджень та політичних консультацій

ОГЛЯД АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Керована державою локалізація виробництва сільськогосподарської техніки: а чи не забули про сільське господарство?

Автори

Олег Нів'євський
nivievskyi@ier.kiev.ua

Юлія Огаренко
ogarenko@ier.kiev.ua

Німецько-український агрополітичний діалог
(APD)
Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій (IER)

Рейтарська 8/5 А, 01030 Київ
Тел. (+38044)235-7502, 278-6360

Уряд України інтенсивно просуває ідею місцевого виробництва/складання іноземної сільгосптехніки. Урядовці вважають, що це має як фізично так і економічно зробити техніку більш доступною для с/г виробників, що в цілому сприятиме зростанню аграрного сектору. Нещодавні ж політичні заяви та рішення свідчать про те, що ця ідея буде реалізовуватись в основному шляхом обмеження конкуруючого імпорту та встановлення вимог щодо місцевої складової. Проте такий набір інструментів політики абсолютно ігнорує інтереси с/г виробників, оскільки захист від імпорту призведе до зростання цін на сільгосптехніку, сповільнить процес модернізації та збільшення парку сільгосптехніки, а відтак, перешкоджатиме зростанню аграрного сектору. Міжнародний досвід свідчить про те, що така політика є невдалою та перешкоджає економічному розвитку. Більше того, така політика суперечить правилам СОТ, оскільки абсолютно недвозначно надає переваги вітчизняним товарам над іноземними.

Нестача фізичного капіталу є однією з головних перешкод для зростання аграрного сектору в Україні. Відповідно до оцінок ФАО, українські сільгоспвиробники лише на 48- 66% забезпечені с/г технікою для вчасного проведення польових робіт; близько 80% техніки застаріла та потребує негайної заміни.

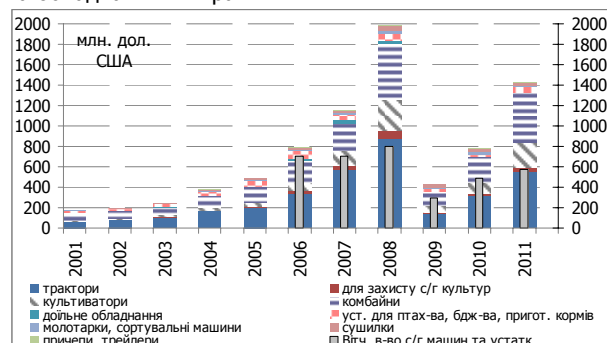
Високий попит на сучасну сільгосптехніку та обладнання чітко видно на Рис. 1, який демонструє експонентне зростання імпорту нової та б/у сільгосптехніки та обладнання. Різкий спад 2009 року пов'язаний з фінансовою кризою. Цілком очевидно, що внутрішнє виробництво сільгосптехніки не в змозі наздогнати імпорт. З іншого боку, це також є свідченням того, що українські с/г виробники надають перевагу імпортній сільгосптехніці та обладнанню.

Не зважаючи на це, Уряд підтримує купівлю в основному вітчизняної сільгосптехніки та обладнання. Це робиться через: i) фінансовий лізинг купівлі вітчизняної сільгосптехніки через державну компанію "Укראгролізинг", ii) 30%-у компенсацію с/г виробникам вартості вітчизняної сільгосптехніки, та iii) програма компенсації кредитних ставок для придбання вітчизняної сільгосптехніки та обладнання. Загалом, високий рівень корупції при розподіленні коштів державних програм суттєво підриває їх ефективність.

Недавна, спостерігається суттєве посилення політики локалізації виробництва сільгосптехніки. Влітку Міністр аграрної політики та продовольства зробив наступну заяву у ЗМІ: "... ми внесли в Верховну Раду законопроект, який дозволить почати локалізацію виробництва іноземної техніки ..., створити певні пільги на ввезення комплектуючих ... Наше завдання розпочати збирання зернозбиральної техніки та важких тракторів в Україні!". Внаслідок цього: i) програму компенсацій відсоткових ставок було розширено на компенсацію лізингових платежів для закупівлі сільгосптехніки вітчизняного виробництва; ii) для с/г техніки та обладнання, місцева складова була збільшена з 50% до 60% (аби техніка вважалась вітчизняного виробництва); проте для тракторів та зернозбиральних комбайнів вимоги щодо місцевої складової буде визначати Кабінет Міністрів України; iii) зменшене мито на імпорт деяких комплектуючих для тракторів; iv) Уряд пропагує збільшення мита на імпорт тракторів та комбайнів; v) Міністр аграрної політики та

продовольства оголосив про переговори зі одним з світових лідерів з виробництва сільгосптехніки щодо створення спільного підприємства в Україні.

Рисунок 1: Імпорт та вітчизняне виробництво с/г техніки та обладнання в Україні

Джерело: Власне представлення на основі даних UN Comtrade та Держкомстату

Всі вище наведені інструменти є складовими так-званої політики "імпортозаміщуючої індустріалізації" (ІЗІ), яку запроваджували країни Латинської Америки до 80-тих років. Ця політика довела свою нежиттєздатність в цих країнах, оскільки вона буда націлена на промисловість та ігнорувала сільське господарство та сектор послуг. Підвищення імпортних мит збільшило вартість с/г техніки та обладнання для с/г виробників. Політика ІЗІ призвела до створення державних підприємств, яким не потрібно було підвищувати свою ефективність в такому захищеному середовищі. Нові сектори не стали конкурентоспроможними. Більше того, політика ІЗІ призвела до фіскального дефіциту та інфляційного тиску. Зрештою, країни, які запроваджували політику ІЗІ, зростали повільніше ніж інші країни, які не приймали такої політики.

Недівість політики ІЗІ також була доведена і в Україні, коли наприкінці 1990-их було створене спільне підприємство для виробництва пасажирських автомобілів, одночасно із запровадженням заборонного імпортного мита на ввезення б/у машин. Відтоді, ця компанія не спромоглася виробити жодного конкурентоспроможного автомобіля, але й досі існує за допомогою імпортного мита та акцизу та за рахунок споживачів - водіїв.

Чому в Україні ситуація має бути іншою з сільгосптехнікою? Єдиною різницею буде тільки те, що в даному випадку за все доведеться платити с/г виробникам. Наприклад, якби у 2011 було запроваджене 10% мито на імпортні трактори та комбайни, це б додатково коштувало с/г виробникам 105 млн USD. А це означає нереалізовані інвестиції та, врешті-решт, нереалізоване зростання сільського господарства. Більше того, вимоги щодо місцевої складової та в цілому політика ІЗІ, чітко суперечать правилам СОТ, оскільки надають перевагу вітчизняним товарам над іноземними. Принцип недискримінації лежить в основі законодавства СОТ.

На наш погляд, намагання держави розвивати вітчизняне машинобудування для сільського господарства абсолютно обґрунтоване. Проте на даний момент інвесторів відлякують значні ризики, їм потрібне прозоре, передбачуване та надійне інвестиційне середовище. Тому якщо Уряд бажає розвивати вітчизняне с/г машинобудування, то це необхідно робити на основі прозорого ринкового підходу, який би враховував інтереси всіх зацікавлених сторін.